

До 45-річчя Всеукраїнських хімічних олімпіад

Українським хімічним олімпіадам – 45 років

Нобелівський лауреат Ганс Сельє стверджував: «Культура, здоров'я й міць нації залежать перш за все від її творчих фундаментальних дослідників, від яйцеголових. Але важливо рано розпізнати перспективного фундаментального дослідника тоді, коли він потребує підтримки для розвитку своїх особливих дарувань».

На Україні збереглася система виявлення обдарованої молоді, роботи з нею. Цю систему складають предметні олімпіади юних математиків, фізиків, хіміків, Мала академія наук, турніри школярів, спеціалізовані ліцеї й гімназії. Ця система діє. Завдяки ній і сьогодні юний український Ломоносов знайде свою стежку до хорошої освіти й науки. Школярі, які рано показали свої здібності, перемагали на олімпіадах і конкурсах, часто в майбутньому стають ученими-дослідниками, іноді й найвищого рівня. У них змалку виховуються працьовитість, наполегливість, вміння заздалегідь планувати свою роботу, тверезо оцінювати свої досягнення і не пасувати перед труднощами та тимчасовими невдачами. Хіба не такими хочемо ми бачити інтелектуалів ХХІ сторіччя, здатних розвивати науково-технологічний потенціал України?

На жаль, гарантій, що наш Ломоносов реалізує свій потенціал на рідній землі, немає. Скажімо, переважна більшість членів команд України на Міжнародних хімічних олімпіадах 1994-2002 років (тих, хто вже здобув вищу освіту) зараз працює за фахом або навчається в аспірантурі в далекому та ближньому зарубіжжі. Причини цього явища добре відомі. Вони пов'язані з матеріальним забезпеченням освітян і науковців, занепадом матеріальної бази наукових досліджень, а, головне, з неготовністю українського суспільства та еліт докладати зусилля, вкладати серйозні ресурси, навіть нести жертви заради переводу країни на інноваційний шлях розвитку.

Попри всі труднощі, шанси на такий розвиток зберігаються. Й існуватимуть доти, доки національна система освіти буде здатною відтворювати інтелектуалів, обізнаних в методах і проблемах сучасного природознавства, здатних розв'язувати складні творчі завдання.

До 45-тиріччя Всеукраїнських олімпіад з хімії

Невід'ємною складовою саме такої вітчизняної освітньої системи вже сорок п'ять років є й мають залишитися на майбутнє предметні олімпіади школярів. Додає оптимізму той факт, що олімпіадний рух став насправді всесвітнім, охопив усі континенти. Так, кількість країн-учасниць Міжнародних олімпіад зросла з трьох у 1968 році до сімдесяти цього року. І до числа цих країн вже півтора десятиріччя входить Україна. Результати участі команд України в Міжнародних та Менделєєвських хімічних олімпіади переконливо свідчать, що українські школярі на рівних змагаються з кращими збірними інших країн, що усталена система олімпіад – від шкільних до всеукраїнських – забезпечує збереження на Україні належного рівня роботи з обдарованою учнівською молоддю. Не можна не подякувати ентузіастам – вчителям, авторам задач, методистам, меценатам, які роблять все від них залежне, аби захоплені хімією талановиті юнак чи дівчина мали умови, щоб проявити свої здібності й успішно виступати на престижних інтелектуальних змаганнях. У цьому контексті слід згадати імена фахівців, які методично та організаційно забезпечували підготовку команд України та їхню участь у Міжнародних хімічних олімпіадах – доц. Г.М. Розанцева, Л.І. Титаренко, проф. В.В. Павлішука, С.В. Василенко, проф. В.К. Яцимирського, Г.І. Мальченко, проф. Ю.В. Холіна.

Команда, яка багато років організовувала та проводила всеукраїнські олімпіади. Зліва направо: Н.Т. Малєєва, П.П. Попель, І.І. Кочерга, Ю.В. Холін, О.А. Жикол, С.А. Неділько, В.К. Яцимирський. Свято-Успенська Почаївська лавра, березень 2003 року.

До 45-тиріччя Всеукраїнських олімпіад з хімії

Я впевнений у майбутньому українських хімічних олімпіад, оскільки кожного року до роботи з обдарованими учнями і підготовки олімпіадних завдань долучаються нові творчі особистості, а автори задач (серед них чимало тих, хто ще вчора сам перемагав на олімпіадах) винаходять все нові типи завдань і роблять все можливе, щоб запропонувати учасникам насправді цікаві завдання.

Важливим чинником й те, що олімпіади, попри невпинний плин часу, зберігають найкращі традиції, закладені ще десятиріччя тому. Важко перелічити всіх, завдяки кому українські хімічні олімпіади стали важливим феноменом не лише освіти, але й суспільного життя в цілому. Проте, пригадуючи довгу і славу історію олімпіадного руху на Україні, не можу не згадати з глибокою шаную яскравих особистостей, високласних учених і педагогів, безкорисних ентузіастів – голів журі Всеукраїнських олімпіад Льва Івановича Бударіна, Івана Петровича Середу, Івана Івана Кочергу, експертів – Луку Корнійовича Мушкала та Дмитра Івановича Шейка. В хімічній науці та освіти, в олімпіадному русі, в житті всіх, кому пощастило бути з ними знайомими, вони залишили глибокий, незабутній слід.

Березень 2008 року

Ю. Холін, голова журі 45 Всеукраїнської олімпіади, доктор хімічних наук, професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки

Від задуму до сьогодні

(до 40-річчя Всеукраїнських хімічних олімпіад)

Серед різноманітних форм позакласної й позашкільної роботи з хімії олімпіади, активізуючи пропаганду хімічних знань, надаючи значну допомогу вчителям і методистам середньої школи, значно сприяють удосконаленню хімічної освіти в нашій країні, а за тим – і розвитку хімічної науки й промисловості.

Задум перших хімічних олімпіад почали реалізовувати у 1938 році в заочній формі Московський та Ленінградський університети. Наступного року була проведена і перша Всесоюзна олімпіада. Одночасно зароджувались і олімпіади з фізики та математики. Але лише в 1963 році стають реальними Всесоюзні предметні олімпіади за участю команд республік Союзу. Перша Всесоюзна хімічна олімпіада відбулася в Дніпропетровську. Надалі олімпіади стали проводити регулярно за участю в якості організаторів навчальних закладів, органів освіти, хімічного товариства ім. Д. І. Менделєєва.

Перша Всеукраїнська олімпіада юних хіміків була організована й проведена у Дніпропетровську на базі Дніпропетровського хіміко-технологічного інституту. Цей вуз провів перші десять олімпіад, а потім їх стали проводити інші навчальні заклади – класичні університети та педінститути із залученням вузів іншого підпорядкування.

За час проведення Всеукраїнських олімпіад юних хіміків сформувалась методична комісія при Міністерстві освіти України (Малєєва Н.Т., Розанцев Г.М., Холін Ю.В., Попель П.П., Кочерга І.І., Волкова С.А., Швед О.М., Усенко О.Ю. та

До 45-тиріччя Всеукраїнських олімпіад з хімії

інші), яка виробила стратегію поетапного проведення, наповненості турів тощо. Складовою частиною діяльності методкомісії було постійне спілкування з методистами інститутів удосконалення вчителів, учителями. У свою чергу, методисти сприяли поширенню інформації щодо новин у хімії, методиці її викладання серед учителів шкіл у своїх областях. Помітний слід у становленні олімпіад та їх результативності залишили методисти: Мамонтова Л.А., Лемешук М.А., Івасенко О.І., Стоєцький А.Ф., Пучков М.П., Алексєєва О.А., Іванов О.В., Рижкова Л.В., Рязанцева Г.П.

Безперечно, рівень олімпіад визначали викладачі вищої школи України та вчені закладів Академії Наук, які працювали як голови журі (Середа І.П., Бударін Л.І., Ільченко А.Я.), експерти (Скопенко В.В., Шейко Д.І., Мушкало Л.К.), члени журі олімпіад Телегус В.С., Заєць М.М., Кінжибало В.В., Найдан В.М., Павліщук В.В.

Організаційно значний внесок зробили працівники Міністерства освіти України, які відповідали за стан і рівень олімпіад, – Ніколаєва Г.М., Березняк Є.С., Курило С.П., Толлок Н.Ф., Титаренко Л.І., Василенко С.В.

Зусилля організаторів за сорокарічну історію олімпіад в Україні сторицею віддячили результатами й нагородами учнів на Всесоюзній (тепер – Міжнародній Менделєєвській) та Міжнародній олімпіадах.

Лютий 2003 року

І. Кочерга, декан Ніжинського державного педагогічного університету ім. М. В. Гоголя, член журі Всеукраїнських хімічних олімпіад з 1973 року, член журі обласних хімічних олімпіад з 1965 року

До 45-тиріччя Всеукраїнських олімпіад з хімії

„Через творче розв’язання задач стимулювати потяг учнів до хімії; сприяти встановленню дружніх відносин між молоддю різних країн; зміцнювати міжнародне співробітництво та взаєморозуміння”.

Правила Міжнародних хімічних олімпіад”, § 1

Команди України на Міжнародних хімічних олімпіадах

Рік	Кількість країн-учасниць	Місце у неофіційному командному заліку	Нагороди			
			Золоті медалі	Срібні медалі	Бронзові медалі	Почесні грамоти
1994	39	18	Денисенко Деніс		Бурикін Деніс Колотилов Сергій Нужа Юрій	
1995	42	22		Філінчук Ярослав	Крючков Максим Самотейкін Антон	
1996	45	7		Гранжан Антон Ходаківський Павло Марина Володимир	Федоровський Максим	
1997	47	12	Дерда Ратмир	Волочнюк Дмитро Язєв Олег	Федоровський Максим	
1998	47	18		Ушаков Дмитро Язєв Олег	Предеус Олександр	Кузько Віталій

До 45-тиріччя Всеукраїнських олімпіад з хімії

Рік	Кількість країн-учасниць	Місце у неофіційному командному заліку	Нагороди			
			Золоті медалі	Срібні медалі	Бронзові медалі	Почесні грамоти
1999	52	8		Григоренко Олександр Черніченко Костянтин Артемов Максим Букреєв Сергій		
2000	53	24		Волін Дмитро	Михайлюк Павло Кулаго Артем Білоусов Володимир	
2001	54	24			Маринчук Андрій Смурний Єгор Опанасенко Максим Вшивенко Сергій	
2002	57	4	Панов Дмитро	Вечоркін Олег Радченко Дмитро Горохов Антон		
2003	59	12	Ковальов Сергій	Павленко Сергій	Туков Олександр Барнич Богдан	
2004	64	4	Драль Павло Полунін Руслан	Ткаченко Антон Забільський Максим		
2005	59	11-12		Виборний Михайло Забільський Максим Вітрук Ігор	Шелеп'юк Андрій	
2006	66	15	Шевченко Максим	Ломака Михайло Глущенко Микола	Мельничук Іван	
2007	68	17		Червак Остап	Ткаченко Володимир Поліщук Кирило Балабон Ольга	
Разом			7	25	22	1